

מזל-ביש והכנר הנווד

ה.פייל

מתוך "ארץ דמדומים" 1894

קרה פעם שנקולס הקדוש ירד לעולם הזה לראות איך מתנהלים כאן הדברים. הוא הלך בדרך לעיר בו פעם התגורר, כי התכוון לבדוק את ההבדל בין החיים אז ועכשיו. כשהגיע לפרשת דרכים את מי ראה שם אם לא את מזל-ביש בעצמו. פניו של מזל-ביש היו אפורים כמו עפר ושערותיו לבנים כמו שלג, כי הוא זקן כמו סבא אדם, ושתי כנפיים גדולות נראו מעל כתפיים שלו, כי הוא מתעופף מהר ומגיע במהירות לאלה שאותם מתכוון לבקר.

נקולס הקדוש החזיק בכיסו חופו אגוזים, שאותם פיצח וכרסם בדרך, ובאותו הרגע

מצא אגוז אחד עם חור קטן של תולעת. כשראה את מזל-ביש בא לו רעיון לעזור קצת לבני האדם המסכנים. "בוקר טוב מזל-ביש" אמר. "בוקר טוב נקולס" ענה מזל-ביש. אתה נראה בריא וחזק כמו תמיד" אמר נקולס הקדוש. "או, כן" אומר מזל-ביש "אני מוצא תעסוקה רבה בעולם היגון הזה. "אומרים לי" אמר נקולס הקדוש "שאתה יכול להיכנס לכל מקום שתבחר, אפילו עם הוא קטן כמו חור המנעול." "כן" ענה מזל-ביש "כך זה באמת." "אז אמור לי, ידידי" אמר נקולס הקדוש "תוכל להיכנס לתוך האגוז הזה עם תרצה בכך?" "כן, בוודאי אוכל" ענה מזל-ביש. "הייתי רוצה לראות זאת" אמר נקולס הקדוש "כדי שאוכל להאמין במה

שמספרים עליך בני אדם." "טוב" אמר מזל-ביש "אין לי הרבה זמן למשחקים, אבל למען ידיד ישן..." והוא נעשה קטן, ועוד יותר קטן, עד ש"פסס" היה באגוז לפני שיכולת למצמץ. ומה, אתם חושבים, עשה נקולס הקדוש? הוא החזיק בידו פקק קטן, וברגע שמזל-ביש ניכנס לאגוז, הוא סתם עם הפקק הזה את החור, וכך האויב הגדול של האנושות נשאר כלוא כמו זבוב בבקבוק.

"טוב" אמר נקולס הקדוש "עשיתי שוב מעשה טוב" והוא זרק את האגוז תחת שורשי עץ אלון שאמד ליד הדרך, והמשיך בדרכו. וכאן מתחיל הסיפור שלנו.

האגוז נח, ונח, ונח בין שרשי האלון, במשך זמן רב, וכל אותו הזמן אף אחד לא סבל ממזל-ביש, אך פעם אחד עבר שם בדרך כנר נודד, נוכל קטן, עם כינור תחת זרועו. היום היה חמים והוא הייה כבר עייף מהדרך, ולכן התיישב לנוח בצל האלון הגדול. ופתאום שמע קול דקיק צועק "שחרר אותי! שחרר אותי!" הבחור הביט סביב אבל לא ראה איש. "מי אתה?" שאל.

"אני מזל-ביש! שחרר אותי! שחרר אותי!"

"לשחרר מזל-ביש?" אמר הכנר "לא, לא אעשה זאת. אם אתה כלוא כאן, הרי לכולם בעולם טוב יותר." והוא שם את הכינור תחת זרועו והלך משם. אבל לא הספיק לעבור ששה צעדים כשעצר. הוא היה איש סקרן, מציצן, חטטן, ואהב יותר מכל לדעת על הנעשה

לא לקח זמן רב עד שהכנר מצא את הפקק הקטן שנקולס הקדוש תקע באגוז, ואז הוא מוכרח היה לציץ ולדעת האם באמת מזל-ביש הוא שם בפנים. והוא משך ומשך את הפקק עד שזה יצא ואז "פפפפ! פופ!" ומזל-ביש יצא החוצה יחד עם הפקק.

כל הצרות על ראשו של הכנר! הייתי אומר.

"שמע!" אמר מזל-ביש "ישבתי בתוך האגוז הזה הרבה, הרבה זמן, ואתה האדם ששחרר אותי לעולם. לכן אעשה לך טובה גדולה."

ובלי לשאול יותר, בלי לתת לכנר לענות, תפס אותו מזל-ביש בחגורתו ועף אתו באוויר כמו כדור מרובה, מעל הר וגיא, מעל ביצות וגבעות, ובמהירות כזו שהכנר בקושי יכול היה לנשום.

כך הם עפו עד שהגיעו מעל גן גדול, ושם

וקורה שאותו ראה או שעליו שמע. "מעניין לדעת איך כלאו את מזל-ביש, כך שלא יכולתי לראות אותו אפילו" חשב והוא חזר אל עץ האלון.

"איפה אתה

מזל-ביש" שאל.

"אני כאן" אמר

מזל-ביש "בתוך

קליפת האגוז, תחת

שרשי העץ."

והכנר שוב הניח את

הכינור שלו והתחיל

לחפור בין השורשים, חיטט וחיפש עד

שבסוף מצא את האגוז. ואז הסתכל עליו

מכל הצדדים וכל אותו הזמן מזל-ביש

קרא "שחרר אותי! שחרר אותי!"

הוא עבר מחדר לחדר, וכל חדר היה יותר יפה ומפואר מהקודם. משרתים רבים עמדו סביב, אבל הם רק השתחוו לפניו ולא אמרו מילה. בסוף הוא הגיע לחדר שבו, ליד שולחן, ישב אדם זקן קטן. והשולחן היה ערוך במאכלים שמילאו את פיו הכנר ברוק ועיניו בדמעות, והכל מוגש היה על צלחות זהב.

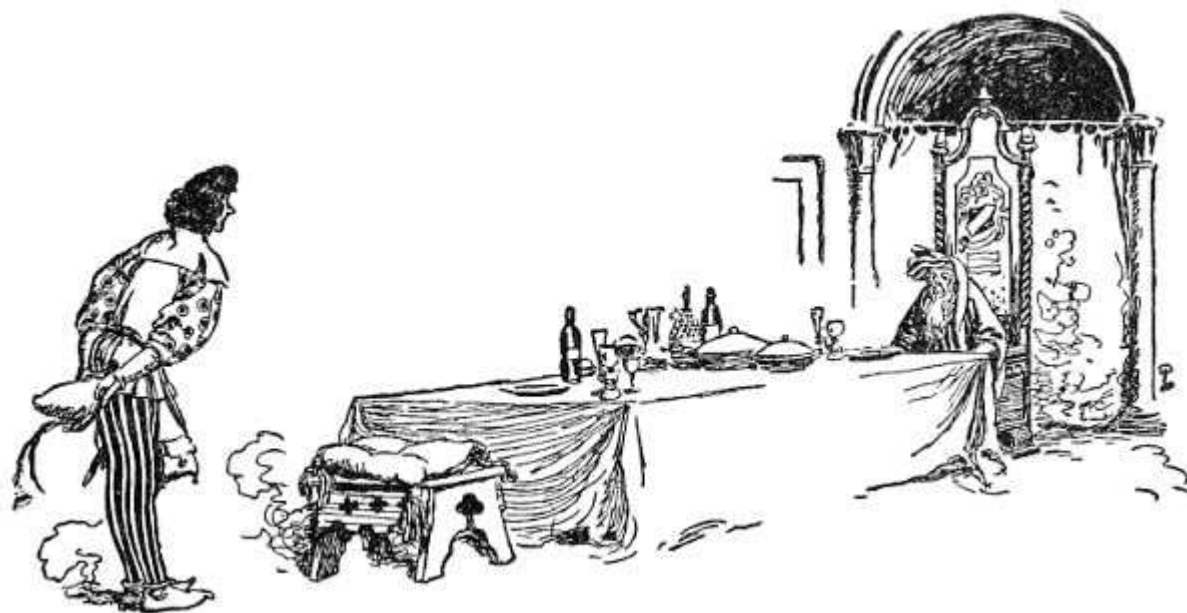
האיש הזקן ישב לבד ליד השולחן, אך מקום שני היה כבר מוכן, ונראה שהוא ציפה לחברה. וכשהכנר ניכנס האיש הזקן חייך ואמר "ברוך הבא! הנה הגעת בסוף?"
"כן" אמר הכנר "מזל-ביש הביא אותי הנה."
"לא, אל תאמר זאת" אמר האיש הזקן "שב לשולחן ותאכל. כשתגמור לאכול אספר לך הכל, ואז תדע שזה לא מזל רע

מזל-ביש עזב את הכנר ונתן לו ליפול על הדשא הרך. ואז מזל-ביש עף לבדו, לעסוק בעניינים חשובים יותר מזה. כשהכנר התעשת וקם על רגליו, מצא את עצמו בגן נהדר, מלא פרחים יפים ועצי פרי בשל, ושביילי שיש ומה לא. ובקצה הגן עמד בית גדול ויפה. הוא ניגש לבית, עבר בדלת, ואיש לא אמר לו מילה. ואז

והבוקר אמרתי לעצמי שאת האדם
הראשון שיבוא לביתי אאמץ כבני או
כבתי, איך שזה לא יהיה. ואתה באת
ראשון, ולכן תחיה כאן אתי כל זמן שאני
חי, ואחרי שאמות כל מה שיש לי יהיה
שלך."
הכנר לא ענה דבר אלא עמד עם עיניים
ופה פעורים בפליאה, כאילו שלא יעצום
אותם לעולם.
והכנר חי עם האיש הזקן ימים אחדים,

אלא מזל טוב שהביא אתך הנה."
הכנר אמנם חשב אחרת, אבל בכל זאת
התיישב לשולחן והתחיל לעבוד עם סכין
ומזלג על כל הדברים הטובים ששם,
כאילו לא אכל דבר במשך שבועיים.
"אני האיש העשיר ביותר שבעולם" אמר
האיש הזקן אחרי זמן מה.
"אני שמח לשמוע זאת" ענה הכנר.
"ואתה צריך לשמוח" אמר האיש הזקן
"כי אני לבד בעולם, בלי אישה או ילדים."

והיו אלה ימים מאושרים וטובים, כמו של
עכבר בגוש גבינה ירוקה. הבית היה
מלא חפצי זהב וכסף ואבני חן היו
פזורות כמו אבק בטחנת קמח! הכנר
יכול לקחת כל דבר לידו והוא אכל היטב
וישן בכלי מיטה רכים וחמימים, ולא ידע
מה זה לרצות יותר או פחות, או גדול או
קטן. ובמשך שלושה או ארבעה ימים לא
עשה דבר אלה רק נהנה.
אבל במשך הזמן התחיל להתעניין מאין
באים כל הדברים הטובים האלה. לא
עברו ימים רבים כשבא בשאלות לאיש
הזקן על כך. וזה בהתחלה נתן לו
תשובות קצרות בלבד, אלא שהכנר היה
מומחה להוצאת מידע על כל מה שרצה
לדעת. הוא נדנד ונדנד עד שהזקן אמר
שיראה לו מאין כל העושר הזה בא, וזה
שמח את הכנר מעל הכל.
על כן האיש הזקן לקח מפתח והלך עם

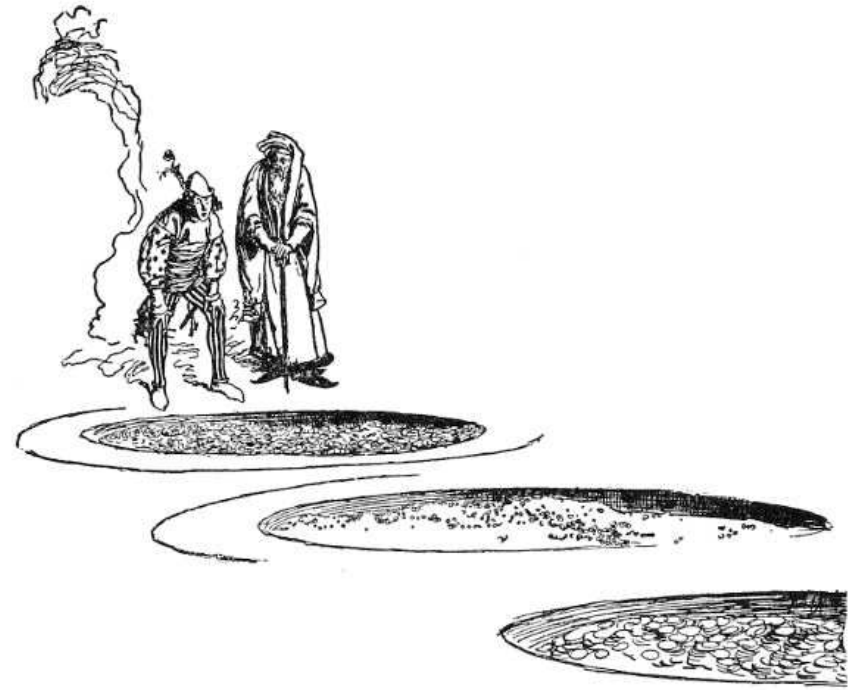
הכנר לגן. ושם, בפינת החומה, הייתה
דלת פלדה באדמה. הזקן הכניס מפתח
למנעול שלה וסבב. אחר כך הרים את
הדלת וירד במדרגות אבן, עם הכנר מיד
אחריו. בחדר למטה היה אור מלא, כי
מנורה תלויה במרכז האירה כאילו היה
זה אור היום. ברצפת החדר נראו שלוש
אמבטיות שיש, אחת מלאה בכסף,
שנייה בזהב ושלישית במבחר אבני חן
יקרות.
"כל זה שלי" אמר האיש הזקן "וכשמות
יהיה שייך לך. קיבלתי זאת מקודמי,
בדיוק כפי שאני אשיר זאת לך. בינתיים
אתה יכול לקחת מכאן מה וכמה שאתה
רוצה ולמלא את הכיסים שלך. אך רק
דבר אסור לך לעשות - לעולם אל תפתח
את הדלת ששם, בקצה החדר. אם
תעשה כך, יפקוד אתך מזל ביש."
לא! הכנר לא יחשוב אפילו על פתיחת

התחיל לנחש מה יכול להיות אחרי
הדלת הקטנה שם, בקיר האחורי של
החדר התת-קרקעי.

תחילה ניחש, אחר כך נעשה סקרן ואחר
כך השאלה הזו גירדה אותו מראש עד
בוהן. בסוף הוא לא יכול לסבול יותר.
"ארד לשם" חשב "ואציץ דרך חור
המנעול. אולי אוכל לראות מה יש שם,
בלי לפתוח את הדלת."

והוא לקח את המפתח וחזר לגן. פתח
את הדלת שבאדמה וירד במדרגות. הוא
ניגש לדלת הקטנה שבסוף החדר, אך
כשבא אליה ראה שאין כל חור במנעול
שלה.

"פווי!" אמר. זו באמת בעיה. צצ-צצ-צצ!
טוב, אבל אחרי שכבר הגיע הנה, חבל
יהיה לחזור בלי לראות אפילו קצת. והוא
פתח את הדלת קצת והציץ.
"פווי!" אמר "בסך הכל אין כאן דבר",

הדלת הזו. מספיקים לו הזהב והכסף
ואבני חן. אך בינתיים הוא ייקח קצת
מהדברים הטובים האלה. והוא מילא את
הכיסים שלו ואחר כך עלה אחרי הזקן
במדרגות ויצא לאור השמש.
לקח לו אולי שעה לספור את הכסף ואת
התכשיטים שהביא אתו. אבל אחר כך

באוויר. הם עפו
מעל הר ומעל גיא,
מעל ביצות ומעל
יערות עד שהגיעו
לגן אחר, ושם
מזל-ביש הפיל את
הכנר. "בום!" הוא
נפל ישר על צמרת
עץ תפוח ונתלה שם
בין הענפים.

היה זה גן של טירה
מלכותית ובה כולם
יללו ובכו. וכולם יללו
ובכו כי המלך
שלהם מת, ולא
השאיר אחריו אלא
את המלכה. אמנם

המלכה לא הייתה משהו של מה בכך, כי
לא רק שהממלכה השתייכת לה, אך היא

ופתח את הדלת לרווחה. לפניו היה
פרוזדור ארוך, ובקצה יכול היה לראות
קצת אור, כאילו שמש זורחת שם. הוא
הקשיב, ואז שמע משהו כמו גלי ים
שמתנפצים על החוף. "זה הדבר המעניין
ביותר שראיתי אי-פעם. ומאחר שכבר
הגעת עד כאן, אלך לראות גם את
הקצה השני."

הוא ניכנס לפרוזדור וסגר את הדלת
אחריו. הוא הלך שם והלך, והאור נעשה
כל פעם גדול וקרוב יותר, ובסוף הוא
הגיע לקצה הפרוזדור. אכן, היה שם חוף
ים והגלים באו ודפקו בסלעים. וכשהוא
עמד שם התפלא לראות מקום כזה,
פתאום משהו עף מעליו במשק כנפיים
חזק, תפס אותו בחגורתו ונשא אותו
מהר כמו כדור מרובה.

איכשהו הוא הצליח לסובב את ראשו
וראה כי זה מזל-ביש שנושא אותו

גם הייתה עדיין צעירה כמו תפוח של האביב, ויפה כמו תמונה. לא חסרו גם מחזרים שמוכנים היו לשאת אותה לאישה. אפילו עכשיו היו בטירה שלושה נסיכים שחיזרו אחריה וחיכו לבחירה שלה, והריב והויכוח וההתקוטטות ביניהם יכלו להעיר אפילו מת בקברו. המלכה המסכנה התעייפה מאוד מכל הרעש ששלושת הנסיכים הקימו, ויצאה לגן כדי לנוח ולהינפש קצת. היא התיישבה תחת עץ התפוח, ניסתה להתאוורר קצת ולהתאושש כשפתאום.. בום! - הכנר נפל לתוך ענפי עץ ותריסר תפוחים נשרו, התגלגלו והתפזרו סביב המלכה הצעירה.

היא הרימה את ראשה ונתנה צעקה גדולה, ואז הכנר ירד מהעץ. "מאין באת?" שאלה המלכה. "או, מזל-ביש הביא אותי הנה" אמר

הכנר.

"לא. אל תאמר זאת" אמרה המלכה
"נפלת מהשמיים וזאת ראיתי במו עיניי
ושמעתי במו אוזניי. נשלחת מהשמיים
כדי להיות בעלי, ואמנם תהיה לבעל
שלי, ותהיה מלך של הממלכה הזו."
תוכלו לנחש בעצמכם האם דבריה מצאו
חן בעיני הכנר או לאו.

מיד נאמר לשלושת הנסיכים שהם יכולים
לארוז את חפציהם ולהסתלק, והכנר
נישא למלכה והתחיל למלוך בממלכה.
כך עברו ימים אחדים והכל התנהל יפה
ובאושר כמו יום אביבי. אבל אחרי כמה
ימים הכנר התחיל להתעניין מה אפשר
לראות בטירה שלו. המלכה, שחיבבה
אותו מאוד, שמחה לראות לו את כל
הדברים הנהדרים שניתן היה לראות,
והם עברו את כל הטירה, יד ביד, מעליית
הגג ועד המרתפים.

וכמה שמפואר כל זה היה! הכנר היה
בטוח שעדיף לו להיות מלך מאשר להיות
האיש העשיר ביותר בעולם, והוא היה
מרוצה, כמה שרק יכול היה להיות
מרוצה, שמזל-ביש לקח אותו מהאיש
הזקן הקטן והביא אותו הנה.
אבל הוא ראה את הכל שבטירה מלבד
דבר אחד.

"מה שם, אחרי הדלת הזו?" שאל.
"אך, זה" אמרה המלכה "אסור לך
לשאול ולרצות לדעת. אם תפתח את
הדלת, בטוח שיפקוד אתך מזל ביש.
"פווי!" אמר הכנר "ממילא לא איכפת לי"
והם הלכו הלאה יד ביד.
כן, הוא דיבר יפה, אבל כבר אחרי שעה
ראשו של הכנר הומה כמו כוורת דבורים.
"אינני חושב שיקרה דבר מה גם אם
אציץ אל אחורי הדלת הזו. וממילא לא
אעשה זאת. אולי רק אלך ואסתכל דרך

חור המנעול."

והוא הלך לשם, אבל במנעול הדלת לא היה חור. "הביטו" אמר "הרי זו דלת כמו הדלת בגן של האיש העשיר. מעניין האם גם בפנים אותו דבר כמו בחוץ." והוא פתח את הדלת והציץ. כן, היה שם הפרוזדור הארוך עם קצת אור בסוף, כאילו השמש זורחת שם. הוא שם את ראשו הצדה והקשיב. "נדמה לי שאני שומע רעש של גלים, אבל אינני בטוח בכך. אלך רק עוד קצת ואקשיב טוב יותר." והוא ניכנס וסגר את הדלת אחריו. הוא המשיך ללכת ובסוף כבר ראה את שפת הים, בדיוק כפי שהיה בפעם הקודמת. ויצא לחוף...

יוו!" הכנר עף כמו כדור מרובה, ומזל-ביש נשא אותו שוב בחגורתו. והם עפו מעל הגבעות ועמקים, יערות והרים. ראשו של הכנר הסתחרר והוא עצם את

עיניו.

ופתאום מזל-ביש עזב אותו והוא נפל "בומפ-בומפ" על אדמה קשה. הוא פתח את עיניו ו..

מצא את עצמו לרגלי עץ האלון, שם איפה כל זה התחיל. שם היה גם הכינור שלו במקום בו הוא הניח אותו. הוא לקח אותו ביד וניסה את המיתרים, והם צלצלו כמו תמיד! הוא שם את הכינור תחת זרועו ועלה על השביל שבו הלך קודם. "רק לחשוב" אמר "לולא מזל-ביש יכולתי להיות האיש העשיר ביותר בעולם, ויכולתי אפילו להיות מלך."